

اجتهاد

نومرو : ۱۰۴

۱ مایس ۱۳۳۰

اداره خانه

ایستانبول، جفال اوغلی، دائره اجتهاد

تلهفون نومروسی : ۸۶۵

" Idjtihad " Constantinople

بشنجی سنه

حریت فکریه یه خادم

هر هفته چیقار اجتماعی ، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الہامی صفا

آبونه

سنه ۱۳۳۰

تورکیا ایچین ؛ ۵ غروش ۳۰ غروش

ممالک اجنبیه ایچین ۱۵ فرانق ۸ فرانق

نسخه سی ۵۰ باره

مصاحبه اجتهاد

تازه نمش بر اسکی مسئله

اصلاحات طرفدارلری - هر نه مسلکده ، هر نه نیتده
اولورسه اولسونلر - دائماً اصله رجوع دعواسیله
اورطیه آتیلرلر ؛ وسادهک ، صفوت طرفدارلغنی گودرلر .
اصلاحات ایستر اجتماعی بر ساحده اولسون ، ایستردینی ،
سیاسی ، مدنی ، لسانی ویا عادی اولسون ، دائماً ، اصلاحات
یایمق ایسته یئرلرک نقطه نظری بودر . بونک بویه اولدوغنه ،
اوله کلدیکنه دائرک چوق مثالرکوستریله بیلیر :
خرستیانلق عالمده قاتولوق کلیسانی تنقید ایدنلر ویکیکی
مذاهب ایجاد و ترویج ایله یئرلر ، بویه طاورانمشلردی .
(مارتن لوتر) خرستیانلغنی ، صفوت اصلیه سنه ارجاع
دعواسیله ظهور ایتشدی . بزده وهابیلک عینی دعوائی
ایلری سورویوردی . ژان ژاق روسو ، مدنیتک حال
حاضری زیاده سیله تهلکلی بولدوغنی ایچون ، (طبیعت
رجوع) ایدرکدها ساده وحتی کویلی حیاتی یاشامقلغمزی
توصیه ایلیوردی . دور اخیر مدنیتک احتشام معیشتی ،
ترقیات صناعیه یوزندن لوازم و احتیاجات حیاتیته نک
آرتماسنه حمل ایتدیکی ایچون ، علومک مضر اخلاق
ومنافی مدنیت اولدوغنی ادعایه بیله جسارت ایتشدی .
چونکه ترقیات صناعیه نک ، تطبیقات علمیه محصولی
اولدوغنی - طبیعی ! - پک آئی بیلیوردی .

بویه بر چوق مثالر بولوب کوسترمک ایچون مدنیت
وترقیات فکریه تاریخنه شویله یان کوزله بر باقق کفایت

ایدر ، امثال او قدر چوقدر ؛ وچوق اولماسنک او قدر
اهمیتی یوقدر . یالکیز بر کیفیت وارکه فیلسوفلر نظر نده
مهم کورونور : بو جریان افکاره منشأ اولان عقیده
اصلاحات پروانه (Simplisme) و مروجلرینه ده
(Simpliste) ده نیر . یعنی هر شیئی ساده لشدیرمک
صورتیه اصلاحات یایمق وبالطبع ، هر شیئک فی الاصل
ساده اولدوغنه اینایمق سببیله ، او ساده لکی ، اصله
رجوع ایتمکده آرامق ، ظن و اعتقادیدر .

بو اعتقادک نه درجه یه قدر ونه کبی ساحه لرده
طوغرو اولدوغنی ، طبیعی ، تحلیل شیمدی تدقیق
ایده جکم ؛ لکن اول ، او مهم نقطه یی واضحاً عرض
ایدهم که فیلسوفلرک اوکا نیچون بو قدر - ایلشوب
قالدقلری اکلاشلین ... !

(اصلاحات) جیلرک سطحی نظر و مغلوب هیجان
اولانلری ، هپ (سه میلیست) در . یعنی ساده لک
طرفدارلر و اونی (اصله رجوع) ، پرنسیپیه
تأمین ایتک ایسترلر . اختلافیلرده بویه در ؛ ده
طوغروسی نظام حاضری بوزمق وسیله سنی بولمق ایچون ،
ویله کورونورلر ؛ اصله رجوع ایتمکک وسیله اوله رق ،
حاضرک (چیغیردن چیقمش و بوزولش) اولدوغنی
ادعا ایدرلر . بوکاده معنوی (پسیقو لوزریق) بر سبب
واردر : هیچ بر جماعت بوسبوتون یکی ، بوسبوتون
بیانچی بر شیئی قبول ایده من ؛ حتی اصلاحات اولسه بیله ... !
چونکه جماعت ، جماعت اولمق اوزره یعنی ارادتسز ،
شعورسز بر کتله عضویه اولمق حیثیتیه فطرتاً عاطل
بر وجوددر . شدتله محافظه کاردر . وقوای زنده و طبیعیه سی

برجلوه سی (اولدوغنی ایچون ، بر (حادثه وجدانیه)
وبناء علیه بر (کیفیت طبیعیه) در . اونک ایچون فیلسوفلر
نظرنده اهمیت و وارد و بویو کدر .

اوله اولونجه ، اک مهم ایش ، اصلاحات دعواسنک ،
« ساده پرستلک » و یا خود « اختلاجلیق » صورتلرندن
هانکیسنه چالیدیغنی وهانکی نیر حسیاتدن رنگ آلدیغنی
تعین ایده بیلیمک در . اول امرده بر فیلسوف ایچون مهم
اولان مسئله بودر . چونکه ساده پرستلک ، صمیمی در ؛ فقط
سطحی نظر در . اختلاجلیق نظام حاضر (ordre actuel)
دشمنلی در . سطحی نظر اولیه بیلیر . لکن بر کین واردر ؛
اوته کینک صفوت خالصانه سی یوقدر ؛ اوله ماز . بو ایکی
عامل انقلاب دخی وقتنه کوره ایش کوره بیلدکاری ایچون ،
هر ایکسی ده فلسفه تاریخ و تاریخ مدنیت نقطه نظرندن
مهم بر مؤثر صایلییر .

بو خصوصده صرف کنیدی ملاحظات پسقو لوریه می
بسطایتسه یدیم فائده دن خالی اولمازدی ، چونکه کتابلردن
دهوشیریش عمومی فکرلردن دکدر . فقط واز کچورم ؛
چونکه اصلاح لسان مسئله قدیمه سندن بحثه مجبورم ؛
اونی تدقیق ایده جکم ؛ لکن شو مقدمه ده کوسترمش
اولدیغنی خصوصی بر نقطه نظرندن اوکهنه مسئله یی مشاهده
ایله جکم و صرف کنیدی اعتقاد می سوبلیه جکم .

« ساده پرستلک » ، سطحی نظر در ؛ دیمشدم .
اوله در !... حتی اونده بر (رومانیتزم) واردر که بوتون
فسون جاذبه سی ، او خیالپرستلکده در . اصله رجوع ایتک
اشتیاقی ، ینه او رومانیتزمک تأثیر سخریدر . اصلک نصل
ونه اولدوغنی پک ای بیلورمش کی طاورانان ساده پرستلر ،
(اصل) مسئله سنک نه مدھش بر معما اولدوغنی بیلسه لر دی ،
[فلسفه ده ، اتنوگرافی ده ، لسان بحثنده حاصلی هر رده
هر شیده هر شعبه علمیه ده مذاهب متنوعه و متخالفه نک
منشأی اولدوغنی بیلسه لر دی !...] ، البت ، اصله رجوع
دعواسنده بو درجه اطمینان ایله سوز سوبلیوب ده
احتیاطکار طاورانیرلردی . حالبوکه اونلر اوله
دوشومبورلر : بر (اصلاحات پلانی) یاپیورلر ، که اصل
دکل ، تماماً محدث واک یکی وغریب بر فرضیه دن باشقه

ایشته بو محافظه کارانی ، بو عطالتی در . برجاعتی قیملدا
توب بر استقامته توجیه و بر نقطه مترقبه یه سوق ایتک
ایسته ییلر ، همه حال بو عطالت قوتی (Force de l'inertie) ،
حساب ایتلی واونی حسن اداره ایله .
بیلیم لیدرلر . بوتی جماعت - بر کتله واحد اوله رق -
کندی کندینه یاپه ماز . انجق افراد ممتازه یاپه بیلیر ؛
وترقیات اجتماعیه ، بو خصوصده کی موفقیات و تأثیرات
فردیه نک محصولیدر واونکه متناسبدر . علومده اولسون ،
سیاسیاتده اولسون ، اخلاقیاتده ، یا خود صنایعده اولسون !...
بو عرض ایتدیکم شیلر علوم اجتماعیه تک فلسفی قسمی
تشکیل ایدن حقایق معتبره دندر . وشونی خلاصه کوستریر
و اثبات ایدر که یکی ، بوسبوتون یکی بر « اصلاحات »
یا یمق ممکن دکدر ، چونکه یوقدن وار ایتک ممکن دکدر .
اصلاح ، « اولانی دوزلتمک » دیمکدر . حتی بونظریه ده
بیله موفق اوله بیلیمک ایچون باشلیجه شرط ، کتله اجتماعیه
عیه نک قوای حافظه سندن اولان ونسغ حیاتی افاضه
ایدن حسیات و اعتقاداته - صورتاً دکلسه بیله - اساساً
رعایت ایتدیگر ، عکس تقدیرنده تأثیری اولماز و اوکی
تشببات ترقیپورانه نک مروجی کیم اولورسه اولسون
ونه قدر داهی اولورسه اولسون ، ینه موفق اوله ماز ،
قوتی هدر اولور کیدر . بلدکده عکس عمل وقوعه
سبب اولور ؛ عکس مقصدک تحقنه یاردیم ایتمش اولور . [*]
ایشته اونک ایچوندر که ، ییمق ایسته ییلر دخی
ساده نک واصله رجوع دعواسیله اورطیه چیقارلر .
بونک پسقو لوریه سی بودر . و بو حالت روحیه اتفاقیات
غریبه دن اولیوب طبیعت بشریه ده مرکز بولونان ،
احتراسات و حسیات و تمایلات فطریه نک (یکنسق

(*) (قیمتلر فلسفه سی) بو کیفیات نفسانییه یی ، اک مهم
بر موضوع اولقی اوزره نظر دفته آلیز و ایجه دن ایجه تحلیل
و تدقیق ایدر . مقاصد انسانییه ایله تمایلات وجدانیه آره سنده
طبیعی ، بر فاصله واردر . لکن اوفاصله مدھش بر اوچوروم
شکلی آله جق درجه ده آچیلیر و بوبورسه اووقت نظام اجتماعی
بوزولور ، واختلال وقوعه کایر . بو فلسفه یی هر کسدن ای
اکلیان و عاداتاً تأسیس ایدن (آوه ناریوس) شو حاشیه ده عرض
ایتدیکم کیفیق ، فلسفه سنه دستور اساسی اتخاذ ایلشدر . و قم
اولورسه بو فلسفه یی ایضاح ایدرم .

قبول ایتدم. فقطینه بو خصوصی دأرده دخی صورہ جع
پک چوق شیلر وار. و تصفیہ لسان مسئلہ سنہ سوزومی
حصر ایدہ جکم:

بوالتی یوز سنہ لک حیات اجتماعیه نك هانکی جلوه
حیاتی اوردته رك طوته جغز؟.. هانکی شیوهی معیار اتخاذ
ایده جکیز؟..

« سن، ینه ا کلامادک واکلامق ایسته میورسک ..! »
لسان بحثنده اصل، لسان ملتدر. و بوکونکی استانبول
شیوه عادی سی در. ایشته بزاندرون لسانندن، او (سرای
لسانی) ندن دیلمیزی قورتاره جغز. بوکون استانبولده
هر کسک علی العموم و بالاشترک قوللاندینی لسانی،
بر (لسان ادبی) حالته کتیره جکیز. سائر مملکتلر دده
ترقی بویله اولمش و بووادی یه دوکولدکن صوکره امکان
ساحه سنی بولمش! ا کلامدکی؟.. »

ا کلامد ..! اویله ایسه ایش (دموقراسی)
و (آریستوقراسی) مجادله تاریخیه سنک ادبیات عثمانیه
تخنه سنده جلوه سیدر. شیمدی بونظرله باقهلم و بوماهیته
تلقی ایدلم. خصوصاً بوکون ممکن اوله بیلن اصلاحات
نه ایسه اونی دوشونم.

اولا صنعتک، علومک، خلاصه ترقیات بئریه
ومدنیّت انسانیه نك، اساساً (آریستوقراسی) محصولی
اولدوغنی ادعا ایدنلر، یوقاریکی مطالعاتی شدتله وقوتله
رد ایلیه بیلیرلر. مدنیّت اکثریت عوامک دکل، بر قاچ
ممتاز داهی نك اثر فکر ونیتی در. بوداهیلر، انسانیتیه
دینی، صنعتی، صنعتی، اداره سنی، سعادت، الحاصل
بوتون سرمایه مدنیّت ویرمشلردر. بوداهیلر، تاریخی
معناسیله، آریستوقرات صاییه مازلر؛ چونکه فلان
پاشانک، فلان لوردک صلبندن کله مشلردر. اویله سی ده
وار اما بشیشیک ده بردر، شاذدر، صایلماز. مع مافیه
اصل انسانیتک کباری ایشته بو بویوک آدملردر.
اونلردن زیاده عوامه بکزه مز بر انسان نمونه سی یوقدر.
بر پاشا، بر لورد، اعتباری کبارلغنه رغماً عوامدن
پک فرقلی اولیه بیلیر. فقط عوام اولاندنن یتیشن
برداهی، اکاول محیطه بکزه مز. دهانک برنجی نشانه سی

برشی دکلدر! - صوکره اونمکه (اصل حقیقی) بی بر
طوته رق، اوکا مقتون اولویورلر. عادتاً، کنیدی اثر
صنعتی اولان هیکه مقتون اولوبده، آیاقلرینه قاپانوب
پرستش ایدن (پیغمالیون) کی حرکت ایدیورلر. بو حالت
روحیه بی تحلیلله بیله حاجت یوق ..! بدیهی درکه بو،
خود پرستلک بر جلوه منعکسه سی در!.. انسان، کنیدی
ایجاد ایتدیکی صورته، بوتون بر جماعتی جلب ایتکه
چالیشیر و اونک اوکنده کائناتی دیز چوکه که دعوت
ایدرسه، اصله رجوع ایتش اولماز؛ هر کسی کنیدی ذوق
و کیفنه ارجاع ایتش اولور ..! بقالم « اصل » اویله می؟..
بقالم اصله ایشی فصل و نه صورتله تجلی ایتشدر. بومعما
حل اولوندیمی؟. صورت حلی هر کس قبول ایتدیمی که
بر امر ایله، بر اشارتله، هر کسی او اصله ارجاع ایتک
لازمکلسین؟..

اصله رجوع ایتک طوغرومی؟.. فائده لی می؟..
مضر می؟.. ممکن می؟.. دکل؟.. بونی، شیمدیلک موضوع
بحث بیله ایتیمورم. چونکه اوده برقیاق مسئله در. فرض
ایدیورم، تسلیم ایدیورم که طوغرو، فائده لی و ممکن
اوله بیلین ..! یالکز اصلک صورت تحیحیه سنی مصور
ومعین کورمک ایستیورم که اوکا هر حال می بکزه نمکه غیرت ایدیم.
بوراده بکا بر مهم اعتراض سرد ایدیله بیلیر؛ و ذاتاً
بن، اویله بر اعتراضه قارش می کوکسی - بالالترام - آچیورم!
ده نیله بیلیر که:

« سن، بالالترام مسئله بی یا کلس ا کلامق ایستیورسین؛
ایشکه اویله کایور ..! (اصله رجوع) ده نیلیدی؟ سن
قبل تاریخی بر اصل ا کلا یورسین و اونک بر معما اولدوغنی
ادعا ایدیورسین. او طوغرو!.. لیکن بز بویشدده اوقدر
اوزاغی کوزله میورز. اوقدر ایلری کیتک ایسته میورز.
عثمانلیق الی عصرلق بر حیات سیاسی در واصلی اکا وفاق
تفصیلاتیه معلوم اولمسه بیله - شمائل بارزه سی ایله ممتاز
برسمای تاریخی اولتی اوزره تعین ایتشدر. بز اوکا متوجه
بولونویورز؛ و اونی کورده بیلیمورز. بزم آرادینمز اصل
اضافی در. کنیدی اصل قریمزدر. انسانیتک اصلی دکلدر.
اوت!.. بویله بر اعتراض موجه در. بوکوزل؛ بونی

ایله بر آدم باشنه بویله شیر طاقسهیدی ، تیمارخانهیه کوتورورلردی .

اوحالده نشانلر ، توپلر وبوکی تمایل تشریفاتیه اولسونده نهدن لسانده بوتظاهراتک جلوه سی اولماسین؟ .. بونده غیر طبیعی نه وار؟ .. لسانمزده برده (اندرون لسانی) وارسه ، بو حیات اجتماعیه تجلیاتنک - هیچ اولمازسه بر قسم مهمنه - پک او یغوندر . او یغونسلرلق بونک نرسنده؟ .. رتبه یی نشانی بکنوبده او رتبه و نشانله برابر طوغمش و حکومت لوازمندن ، لوازم احتشامندن معدود اولمش اولان (اندرون لسانی) نی نیچون بکنمیورز؟ .. بر نشان ، نه قدر مصنع ، نه قدر سوسلی و مرصع ایسه ، او لسانده طبقی او یله در ؛ و او یله اولماسی بر حقیقت اجتماعیه ، بر حکمت سوسیولوژییه مستددر . بوکون ، هر زرده اولورسه اولسون ، سراهه کیدن بر آدم بر البسه خصوصیه کیسه رک کیده بیلیرمی؟ .. کیده من ایسه ، البته - انکنار بازارلق ایدرکن قونو- شدوغی ترکیه یی ده - او سرایده قونوشه ماز . بو ایکی مانعه نك وبوتون امثالنك سبب حکمتی بردر . حکومت وارمی یوقی؟ .. سرای وارمی؟ .. یوقی؟ .. وار! .. حتی جمهوریتله یاشایان مملکتلر ده بیله وار و او دأثریه باقیسه جق صورتده ابی کوتی بر (اندرون لسانی) وار . و مدنیت آرتدقجه اوله جق و تشریفات آرته جق . بوکون مدنی و حر و حتی ده موقرات اور و پاده انسان نصل یك ییه جکنی ، نصل جای ایچه جکنی ، ساعت بشدن سوکره ، نصل البسه وفوتین کییه جکنی ، بر قادی نصل سلام لایه جغنی ودها بویله مناسبات اجتماعیه تعلق ایدن اوفق تفك بر چوق قواعدی بیلمزسه تمیزجه بر او تله مسافر اوله ماز ؛ و قبول ایتمزلر . یدیکی ایچدیکی بورنندن کلیر . بو « تشریفات » دکلدرده نه در؟ .. حالبوکه هنوز سیرایلر ده دکلز . او تله درده ، تیاتر ولرده ، تمیزجه قازینولرده بویله ! ...

ایشته بونک ایچوندرکه مدنی لسان یکنسقی اوله ماز . چونکه او لسانی استعمال ایدن مدنی ملت یکنسقی یاشایه ماز ؛ احتمالی یوقدر . حیاتک تکاملی ، درلو درلو جلوه لر اظهار ایتمش و اونلرک هر بری باشلی باشنه قانونلره

بودر . بناء علیه مدنیت ماهیتاً ، (طبیعی بر آریستوقراسی) نك تحقق خلیاسی در . حتی سیاستده بیله (ده موقراسی) ، بر (اولیغارشی) یعنی بر (حزب ممتاز) ك اداره سینه منجر اولور . هر یرده بویله در ، وبواک عادی حقیقتلر دندر . مع مافیه بو آریستوقراسی دعواسنی بر اقه لم . چوق چیکتنمش بر دستوردر . ده موقراسی نقطه نظری هر شیده قبول ایدلم وادیات دأثره سینه کیرلم :

(سرای لسانی) نه اوله جق ؟ .. بن آچیق سوبلیه یم : هیچ قالمیه جق ! .. اوده کندی عالمنده تکمل ایده جک کیده جک . کوچیه حیاتنه رجوع ایتسه ك بیله ینه کندی حس ایتدیره جک ! .. زیرا اونی ایجاد ایدن - ظن اولوندوغی کی - بر قاچ مداهن و قصیده جی شاعر دکلدر ، (تشریفات) در . تشریفات ، تکامل اجتماعی دن - بالضروره و پک طبیعی اوله رق - طوغمش و تأسس ایتمش بر (نظام اجتماعی) در . اونی انسانلر قالدیره ماز . چونکه هان انسانیتله یعنی (حالت اجتماعی) ایله توأم طوغمشدر . علوم اجتماعیه نك عادتاً امامی و مؤسسی اولان (سنسر) ك (تشریفات) حقنده یازمش اولدینی مدققانه اثری او قوملی درکه ایشك اهمیتی اکلشلسین ؛ و وحشی اقوامده بیله صیقی صیقی به مرعی بر قاعده اولدوغه قناعت حاصل اولسون ! .. او وقت کور و ولور که جماعات ابتدائیه ده هنوز قانون نامه برشی یوق ایکن (اصول تشریفات) وار ایش و (نظام محض) اولدوغی ایچون قانون یری طوتارمش . حتی قوانینک تشریفاتدن طوغدوغنی ادعا ایدنلر بیله واردر . فیلسوف سنسر ، او مهم اثرینی بیهوده یره یازمامش وهله بالالزوم (سوسیولوژی) سنك بر باب اساسی سی اولمق اوزره کتابنه درج ایتمه مشدر . البت بونک بر حکمتی وار .

تشریفات اولونجه ، اونك نهدن لسانی اوله سین؟ .. سیرایلر ، آلایلر ، رسم کچیدلر ، اونیفورمه لر ، نشانلر ، رتبه لر ، بوگون اك ده موقرات مدنیتلر ده بیله واردر . فرانسه ، حتی « غننه سز یاشامق دعواسنده بولونان » امریقا بیله میدانده . جنرالر رسمی کونلرده باشنه دوه قوشی تویی طاقیور . عادی بر کونده ، عادی البسه

تابع بر حیات بر عالم اولمشدر . بو عوالمك جمله سنك
(نظام) ی تشریفاتدر .

جماعتده تشریفات ، اجرام وعوالم فلكیهده (جاذبه
قانونی) کبی در . اونی هیچ برشاعر ، هیچ برقصیده جی
ایجادایتمشدر . او ، مناسبات بین البشریه دن وعلی الخصوص
بویوك كته لرله کوچوك گته لرك تماشاندن طوغمش بر
قانون موازنتدر . بوزولورسه ، برمدت آنارشی اولور
فقط جماعت بوسبوتون محو اولمازسه ینه اسکی حالی آیر ؛
ینه او قانون ایله موازنتی بولور .

بناءً علیه « تورجکی لك » دعواسنی بو نقطه دن
طوتدورورده سوررسه مغلوب اولور واصل مقصدی
كوزله مش اولماز . بنده - طوغرو معناسی ایله -
تورجکی یم . اونك ایچون ، كمال خلوص نیت ایله ،
نه پاییلماق لازمكه جكنی عرض ایده یم . یعنی لسان بختنده
« تورجکی لك » ی نصل تلقی ایده بیلدیكمی تعریف ایده یم ؛
ظن ایده رم كه طوغرو یول بنم تعریفمدن كورونه بیلیر .
برملكك ایچون تهلكه ، اوملككته بر (اندرون
لسانی) اولسی دكلدر . اوسرای لسانك ترقیات ملیه یه ،
تكامل اجتماعی به مانع اوله جق درجه ده تسلطی و تحكمی در .
نته كیم برملككته برپای تخت و اوپای تخت ده دخی بر
سرای ، برتخت اولماسنده - اعتقاد بجه - فائده وار ، ضرر
یوقدر . لکن ، بوتون برملكك حیاتی و او حیاتك مختلف
و متنوع جلوملری اوباصق آلتنده بولونورده قیمیلدانه -
مازسه ، فیض طبعیسنه كوره تمی و تكامل ایده مزسه
اوملكك تردی ایدر . عادی بر مثال تاریخی ویره یم كه
سرای لسانك فرط تحكمندن ترتب ایدن تردی اجتماعی
كوز ایله كورمك ال ایله طوتمق ممكن اولسون :

سلچوق ملتی ، قاریشیق برشی اولقله برابر ، اصلاً
ترك ایدی . اكثريت کلیه ترك ایدی . لکن ایران مدنی
اسکی وشعشعلی برمدنیت اولدینی ایچون اوکا قسماً وارث
اولان سلچوق حكومتی ، اومدنیتك نفوذ معنویسندن
كندی قورتارده مادی . دائمی بر صورتده ترك عناصر
جدیده سی اوملككته آقین ایدوب كادیکی كبی ، دائمی بر
صورتده ده سلچوقلیر ایرانیلرله وسائر عناصرله تماسده

بولونویورلردی . حالبوكه حكومت سلچوقیه تشریفاتی ،
اصولی ، حكمت اداره سی ، ارکانی ولسانی اعتباریله ایرانی
ایدی . مدنیتك بایراغی ، لساندر . لسانده فارسی ایدی .
بولسان ، - ده برچوق عوامل اعتقادی و اجتماعی نك یاردیمی
ایله - سلچوق معنویتده اودرجه تسلط ایتدی كه برمدت صوكره
اوملككك ذهنیتده ، معنویتده ، اخلاقده تركامكدن
اثر قالمادی . ونه قدر افاضل واعظم یتیشدیردیسه ، ابن
سینالری ، مولانا لریله برابر ، هپسی ده ایرانی اولدی ؛
چیقدی ایشك ایچندن !... ابن سینا و مولانا تركجه ایکی سطر
یازی یازمادیلر و یازده مازلردی . چونكه بولسان ، مهملدی .
اونی بوبویوك آدمیر بیلیمورلردی . بوتغیر (یعنی باشقه -
لاشعق) یالكنز برایی اعظمه منحصر قالسه یدی ، ینه اوقدر
ضرری اولمازدی هیچ اولمازسه كته ملت صابا صاغلام تورك
قالمشدر ديه بروسيله تسلی بوله بیلیرك . تكمیل ملتك
لسانی فارسی و مذهبی صوفی اولدی . نهایت هولاكو
كدی اونلری اوقدر یابانچی بولدی كه محو ایتدی . یالكنز
پای تختده طوقسان بیگه یقین انسان طوغرادی و نیجه
بركزیده انار مدنیتی محو و خراب ایلدی .

ایشته بوبرمثال تاریخی در !... بوتردی به سبب اولمق
اوزره یالكنز ترکیبات فارسیه یی و حتی اندرون لسانی
كوستیرسه ك ، تاریخك اك غامض و مهم وقعاتی بك
ساده ، بك صافدر و نانه و چو جوقجه حل ایتمه ك قالدیشمش
اولورزكه طوغرو دكلدر . هله عالمانه بر اصول دكلدر .
اندرون لسانی بز براقلم . بز اوكا تملق ایتمه دجه
اوزره التفات ایتز . اونك طوری ، اسلوبی مغرورانه
و متكبرانه در . اجناس ادبیه یی ده لوازم صنعت و خصوصیت
اسلوبی ایله شویله بركناره قویه لم . چونكه مدنی بر حیاتك
مختلف مختلف جلوملری واردر ؛ و هر برینك لوازم و حوایجی
دیكرینك كنه بكزه مز . انسان بر آقاده می ، برسرای ، بر
حكومت بناسی یابه جق اولورسه ، اونك اسلوبی ده
حیثیت و ماهیتی ایله متناسب بر صورتده « محتشم » بر رسم
اوزره تعیین ایدر ؛ ده مزین (décoratif) یاپار . بر خسته
خانه بناسی كبی ساده دوز یاپماز . مملكك اداره جه
ده موقرات اولمسیله بونك هیچ مناسبتی یوقدر . امر یقاده

(ووشينغت) پارلمنتوسى، پارسده (بويوك سراى). (كوچوك سراى) ودها بودرلو بنالر، پك محشم، پك اريستوقرات و مزين اسلوبلر ك نمونه سيدر.

صنعت، چوق دفعه لر بوتريندن، بواحتشام ادا واسلوبدن كچه مز. الهام اوراده يعنى صورتده دكله سيله، اسلوب وادا، انجق صورتده كنديني كوستيرو موضوعنه كورده تعين و تخالف ايدر. بوني ده بن «توركجي لك» مسئله سندن خارج طوتويورم.

بزعوام لسانى (organiser) ايتلى ز. اوكا، فطرتاً و حالاً مستعد اولدوغى شكل كالى ويره بيلمكه چالشمالى يز. صوكره، لسان او يونجاق دكل؛ معنويتمزده واسطه در. بربريمزى انجق اوسايده اكلار طانير ز. لسان براولمازسه ملت پارچه پارچه ياشار. قيميلدانسه بيله برمدت ياشار، صوكره انحلال ايدر. چونكه آيرى آيرى ياشايان لهجه لر (dialectes) زمان ايله بوسبونون آيرلمغه وبوسبوتون آيرى بر لسان اولمغه ميالدر. بوده بر حقيقت علميه و تاريخيه در. لاتينجه دن طوغان لسانلر، بدايتمده بويه بر لهجه ايدى. آيريلنجه، او لهجه اوزره قونوشان عنصر ملت ده آيبردى كوتوردى. وحدت لسانك سياستاً، صنعتاً، ادباً، حكمتاً اهميتى بوراده در. فرقلى لهجه لر تشكيل ايدمك صورتده پارچه لانا لسان يرينه عمومى وملى بر لسان، بروسطه بيان قائم اولمازسه تهلكه يقين ديمكدر.

ايشته «توركجي لك» ك غيرتندن ككه نيلان اك بويوك خدمت بوتهللكه ينى معنای حقيقيسى ايله واولانجه اهميتى ايله تلقى ايتمك و عمومى بر لسان تركى وجوده كتيرمك ايچون مالزمه انشايه حاضر لامق و قالقه لر، مقتدر قالقه لر يتشديرمكدر. يوقسه زمانمك اك بويوك هنرورلر اولان فكرته، خالد ضيايه طعن ايتك دكلدر. اولر واقعا عرب و آيراني بر اسلوب ايله بنالر ياپيورلر. فقط اولوبنده كوزل شيلر وجوده كتيريورلر.

بزپوسته خانه و بعض مبانى ياپديغمز زمان معمارلر مز، باشقه بر اسلوب ايله مى اداى هنر ايديورلر؟... بن هيچ ظن ايتيورم!... چونكه عثمانلى اسلوبى يالكنز - بنم اكلاديممه كوره - جوامع شريفه بناسنده كشف

اولونه بيلمشدر. فقط باشقه بنالر ايچون حقيقى ترك ويا عثمانلى چهره اسلوبى هنوز كشف ايدن اولمادى؛ هر كسك ياپدينى اثرينه عرب و عجم قاريشمي برشيدر. بر كره، بر (مهر سليمان) لى قپو، بنجه، بر تركيب اضافى ويا خود بروصف تركيى لك فن معماريده يالكنز عيى دكل؛ بر غزلدر، بر قصيده در.

اوحالده فكرت ره، خالد ضيالره روا كورولن طعن و تعريض، نيچون معمارلر مزه روا كوروليور؟... «توركجي لك» هر شيده تركا كك اصيل چهره سنى بولسون، خصوصيت اداسنى، اسلوبى كشف ايتسين.

مالزمه انشايه ينى - اول - شويلاه يغسين!... صوكره اولردن ترك اسلوب حقيقيسنه كوره بر بنايامق لازمك بنجه بن امينم كه يته اونى اك كوزل شكل وادا اوزره يابه جق فكرت، و خالد ضيا كى معمارلر و هنرورلر در. اولرك قصورى معمارلقلرنده دكل!... بزه شو درلو بودرلو اثر اصهارليورسكز؛ پك اعلا، مالزمه انشايه سنى كوسترك ويرك!... اونسزاك ايني مهندس برشى يابه ماز. دييورلر!... ظن ايدرم من جهة چوق حقلرى و معذرتلرى وادردر!... اوحالده توركجي لر بنا وانشا (Construction) ايشنى هنرورلره براقلى واولجه ديدكم كى - صنعتكارلره مالزمه انشا، حتى پلان ويرملى درلر. مثلاً:

نيچون فلان، مفاخر مليه مزه دائر برداستان يازميور. ايلك تورك بهادرلرينك اورخون چاني جوارندن ويا خود (اركنه قون) دن نصل چيقوب، نلر ياپدقلىينه دائر بر بويوك داستان وجوده كتيرميور؟... ديمك پك حقلى دكل. بوتون بو مفاخرى، بوتاريخى، تحقيق، كشف و نشر ايدمك «توركجي لر» در. اولدن صوكره بر حقيقى صنعتكار، كنديلكندن چيقار و (تورك يوردى) نك مساعده سنى آلمغه حاجت كورميه رك بر مهم داستان ياپار و بوتون ملتك روخى اونقطه يه جلب ايده بيلير. فردوس اوقوجه داستانى طاقيله ايجادى ايتدى؟ خير!... بيليورز كه او حكايه لر، مى افسانه لر، پك سليس بر لسان ايله منظوم اوله رق ذاتاً حاضر لاشدى؛ موجوددى. فردوسى او مالزمه انشايه دن استفاده ايدرك او معبدى

هنوز احتیاج حس ایتمه دیکمز هانکی خطوه ترقیده اورویایی تقلیدایتدکسه آلداندق، چونکه بریده احتیاجی شدله طویدیغمز ایشلرده اونق تقلید اپده میورز .

ناصل اولیورده احتیاج حس ایتمه دیکمز شیلری تقلیده لزوم کورویورز . چونکه بعضاً موجود اولمایان بر احتیاج تولید اولونور ، تولیدینه لزوم کورولور . واکثریای شایرتانده بواولویور . مثلاً سوقاقلرندن لوثیات آقان برکوی اهالیسی لغم آچارسه یارین یتیمه جک اولانلر ایچین بو احتیاج تأسس ایتمش دیمکدر . او آرتق قاپسنگ اوکنده کی متعفن جریانلره تحمل ایده مز .

اولادینه تحصیل ابتدائی ویرمک احتیاجی ابوینه تلقین ایچین حکومتلر بونی مجبوری طوتمشلردر . بر نسل ده کیشنجه بو احتیاج تقرر ایدر ، جبره لزوم قالمز . تقلیدک بو نوعی ده اساس اعتباریله ایجاد بکزر ، چونکه احتیاجی ایجاد ایدر . او حالده فائده سز تقلیدلر هیچ بر احتیاجه جواب ویره مدیکی کبی بر احتیاجک تولیدینه خادم اولامایان تقلیدلردر . مثلاً اوروپاده تحصیل ایتمش بر قائم مقام کندی ذوق صنعتی معیار اتخاذ ایدرک بولوندیغی قضاده تیاترو آخغه وبو تیاتروده اهالییه اوهره دیکلمک قالدیشسه نتیجه سز و مناسبتسز بر تقلید اولور .

احتیاج مفید اولدیغی کبی مضرده اولور : توتون ایچمک ، سرخوش اولمق احتیاجلری کبی ، فردی تقلیدلر بومضر احتیاجلرک کوکشمه سنه واجتماعی بر احتیاج شکلی آلماسنه یاردیم ایدرلر . او حالده بعضاً بر احتیاج طوغورمق ناصل بر اثر ترقی اولورسه طوغان وحتی بویون بر احتیاجی ئولدورمکده بر ترقی اولور .

دیمک اولیورکه - ایجاد برطرف - تقلید مفید اولایلدیکی کبی مناسبتسز وحتی مضرده اولابیلور . تقلیدک فنا بدعتلرینه دوشمه مک ایچین هانکی یولدن کیمه لی ؟ تا اوزاقلرده هانکی مرتمم خیالی به نصب نگاه ایتملی ؟ علمک ساحه بیاننه کیره لم ، اویزه رهبرک ایده جکدر .

بر ملتک ترقیسی طبیعی بر شکله ودرت باشند

یابدی وایرانیدی - کندی ادعای مخفی وجهله - احیا ایتمی . چوق اذیت چکدی . اوتوز سنه چالیشدی ؛ فقط ایران روحنی دیرلندی .

بسی رنج بردم بدین سالی
عجم زنده کردم بدن باری ! ...

ایشته بور کوزل مثالدر .

فکرییی اکلانه ییلم ظنیه سوزی کسورم . یالکیز شونی تکرار اخطار ایدرم که بوبویک ایشه زمان واقدام تام لازم . اوتکنه بریکته صا تاشمقدن برشی چیمماز . بربویک آرتیست چیقنیده بن یابه جغ ، فقط ترکاکک مفاخرینی بیلمیورم . ترکاکک ماهیتی ده تحقیق ایده مدم . بکا بر (motif) بر موضوع ویرک ! .. الهامیه بر هدف کوسترک دیسه ، بهوده مناقشاتمزدن باشقه نه کوستره بییردک بیلم ؟ ...

چالیشم . ترکاککی ائی تتبع ایده لم . حقیله اکلایه لم ، اووقت موضوع دخی هیجان الهام ایله برابر کله جک ویزی بر اثر یامغه سوق ایده بیله جکدر .

رضا نوری

ترقی و تقلید

عصر دیده و اعصار دیده بر کله در ، فقط حالا تر وتازه ، حتی حالا چوجوق . معناسی ده هرکسه گوره باشقه : معارفک تعمیمی کبی اساسلی فکرلردن لوقائطه غارصونلرینه ده وه رانس یامق درجه سنده کی مراعاته وارنجیه قادار حیات اجتماعیه نک مختلف صفحاتندن هرکس بر زمره سنی ترقی ایچین کندینه غایه خیال اتخاذ ایتمشدر . مترقی ملتلی کورویورز ، بشریتک تعالی وتکامله اولان میل طبعیه سیله اونلری تقلیده چالیشورز . ایجاد اولماینجه تقلید اییدر . فقط ایجاد بکیزه مک شرطیه . ایجاد ایله تقلید آراسنده کی فرق ، اولکی مطلقاً بر احتیاج اوزرینه اولور ، بر احتیاجی دفع ایدر . تقلیدایسه بویله اولسه ده اولور ، اولماسه ده . بویله اولورسه ایجاد بکیزر وثمره سنی ویرر ، اولمازسه چکیلن امکلر ، ایدیلن مصرفلر هبادر .